

Samfunnsplanlegging og universell utforming

Public planning and universal design

Fakta om emnet

Emnekode: MAMEDBO-512

Antall studiepoeng: 10

Tilbys som enkelttemne: Ja

Emnestatus: Valgemne

Studienivå: Høyere grad

Plassering i studieløpet

Heltid: Ikke fastsatt

Deltid: Ikke fastsatt

Forkunnskapskrav: bachelorgrad

Undervisning

Undervisningsspråk: Norsk

Undervisningssted: Sandnes

Undervisningstermin: Høst

Obligatorisk undervisning: Ja

Praksis

Praksisstudier: Nei

Praksisomfang: x timer/uker

Studentarbeidsomfang

Undervisningsomfang:

30 timer

Omfang studentstyrt arbeid:

240 timer

Totalt antall studentarbeidstimer:

270 timer

Innhold

Dette emnets bakgrunn og kontekst er nyere politiske føringer innen folkehelse, utdanning og re-/habilitering, i retning av å styrke og fremme medborgerskap og samfunnsdeltakelse. Myndighetene på kommunalt, regionalt og statlig nivå har ansvar for å følge opp politikk og lovgivning som bygger på verdiene likestilling og likeverdige muligheter for samfunnsdeltakelse. Skal disse målene kunne realiseres krever det ny kunnskap på alle nivå.

Samfunnsplanlegging, universell utforming og samfunnsdeltakelse er et studieemne som i hovedsak retter seg inn mot det institusjonelle nivået og sikter mot å gi kunnskap til å støtte opp under implementering av nye politiske og juridiske føringer for likeverd og deltakelse. Med «det institusjonelle nivået» menes personer som er utdannet og/eller arbeider innen folkehelse, rehabilitering, sosialt arbeid, kommunal og regional planlegging og utdanning. I denne utdanningen forstås *samfunnsplanlegging* som planprosesser der fysiske, sosiale og kulturelle forhold ses i en sammenheng.

Dette emnet tilbyr fordypning i samfunnsansvaret som ligger i FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) og likestillings- og diskrimineringsloven, samt verktøy til å arbeide i tråd med politikken og lovgivningens intensjon. Emnet favner historiske og internasjonale perspektiver og har hovedfokus på tverrfaglig kunnskap om tilgjengelighet og barrierer. Emnet tar utgangspunkt menneskerettighetene og i forståelser av funksjonshemming og tilgjengelighet som *relasjonell*. For å oppnå likeverdige muligheter for samfunnsdeltakelse er det derfor nødvendig å ha inngående kunnskap om menneskelig mangfold og det komplekse samspillet mellom mennesker og omgivelser, samt kompetanser i borgerinvolvering og medvirkningsprosesser.

På dette emnet vil studentene få kunnskap om universell utforming og tilgjengelighet i et historisk perspektiv og et samfunnsperspektiv. Det historiske perspektivet er viktig fordi erkjennelsen av funksjonsevne som diskrimineringsgrunnlag er ny, og samfunnet er foreløpig ikke godt nok tilrettelagt for å gi likeverdige deltakelsesmuligheter til alle borgerne uavhengig av funksjonsevne.

Emnet bygger på et helhetlig, bio-psyko-sosialt menneskesyn. Hva den enkelte borger kan gjøre og hvilke samfunnsroller vedkommende kan inneha, og graden av livskvalitet den enkelte borger kan

oppleve, avhenger av et komplekst samspill mellom personen og omgivelsene. Samarbeid mellom offentlige og private tjenester og samfunnets utforming er av grunnleggende betydning for den enkelte borgers handlingsrom.

Hovedtemaer:

- Historisk perspektiv på inkludering, ekskludering og deltakelse: Relasjonell modell for deltakelse og deltakelsesbegrensning. Universell utforming som tema i samfunnsplanlegging
- Nye samarbeid: Frivillig/ideell sektor, næringsliv, tverrfaglig profesjoner og forskning
- Samfunnsplanlegging og folkehelse
 - Planlegging for mangfold, deltakelse og levende lokalsamfunn
- Samfunnsplanlegging og rehabilitering
 - Planlegging for lek, læring, livskvalitet og aktivitet

Læringsutbytte

Etter fullført emne skal studenten ha følgende læringsutbytte, inndelt i kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskaper:

Studenten

- har inngående kunnskap om hva som utgjør muligheter og barrierer for deltakelse for ulike personer, og om hva som kan gi likeverdig tilgjengelighet til samfunnets arenaer og ressurser
- kan anvende kunnskap om oppfølging av plan- og bygningsloven, lov om folkehelse og forskrift for rehabilitering, koplet opp mot andre lover, bl.a. forvaltningsloven
- har avansert kunnskap om sammenhenger mellom planlegging, bruk og vedlikehold av universelt utformede omgivelser
- har inngående kunnskap om bredde, kompleksitet og ulike perspektiv som ivaretar universell utforming som tema i helhetlig samfunnsplanlegging

Ferdigheter:

Studenten kan analysere barrierer for likeverdige muligheter til samfunnsdeltakelse

- kan analysere samarbeidsmåter/metoder med profesjonsgrupper og rettighetsorganisasjoner
- kan implementere forskrifter og lovgivning i konkrete prosjekter i samarbeid med andre aktørgrupper
- kan konkretisere innholdet og intensjonen i universell utforming relatert til samfunnsplanlegging

Generell kompetanse:

Studenten

- kan samhandle med aktører fra frivillig sektor, profesjonsutøvere og andre relevante samfunnsaktører om tilgjengelighet og samfunnsdeltakelse, for å hindre/motvirke diskriminering og fremme sosial rettferdighet
- kan operasjonalisere verdiene likestilling og likeverdige muligheter til samfunnsdeltakelse i konkrete prosjekter

- kan forstå og formidle kompleksiteten i funksjonshemmingsbegrepet fra et individ- og samfunnsperspektiv
- kan bidra til nytenkning om hvordan borgerne og profesjonsgrupper kan engasjere seg i samfunnsplanlegging i en kommune og i et lokalsamfunn

Arbeids- og undervisningsformer

- Forelesninger
- Seminar og befarung
- Se film som diskusjonsgrunnlag
- Digitale læringsressurser; eksempelvis foredrag og diskusjonsgrupper
- Gruppearbeid
- Prosjektarbeid
- Selvstendig arbeid, skriftlig og muntlig
- Litteraturstudier

Obligatoriske aktiviteter

Med utgangspunkt i pensum og et selvvalgt tema skal studentene utarbeide en skriftlig skisse/prosjekt:

- Skriftlig gruppearbeid, +/- 2500 ord
- Presenteres i et muntlig framlegg

Vurderingsordning

Vurderingsform	Varighet	Vurderingsuttrykk	Vekting
Hjemmeeksamen, individuell, skriftlig 3500 ord, +/- 10 %	3 uker	A-F	100/100

Pensum

Pensum dekker historiske tema, FN Konvensjon om rettigheter til personer med nedsatt funksjonsevne (The Convention on the Rights of Persons with Disabilities, CRPD), folkehelse, rehabilitering og samfunnsplanlegging inkludert bruk av tekniske spesifikasjoner i forskrifter. Pensumtekstene er organisert i tre bolker, en historisk del, en helsefaglig del og en samfunnsfaglig del. Etikk og verdier inngår i alle delene.

Amdam, R. (2018). Samarbeidsdriven planlegging I: *Plan og samfunn: System, praksis, teori* (pp. 211-229): Cappelen Damm Akademisk, kap. 11 s. 248-266.

Bergsli, Heidi; Hanssen, Gro Sandkjær. (2017). Byrom for alle?. *Plan: Tidsskrift for samfunnsplanlegging, byplan og regional utvikling»* 2017 ;Volum 1. s. 40-43

Burton, E., & Mitchell, L. (2006). *Inclusive urban design: streets for life*. Amsterdam: Elsevier, kap. 1. s- 1-33.

Forsyth, A. (2015). What is a walkable place? The walkability debate in urban Design. *URBAN DESIGN International* 20, 274–292. doi:10.1057/udi.2015.22.

- Garland-Thomson, R. (2012). The case for Conserving Disability. *Bioethical Inquiry*(9), 339-355.
- Garland-Thomson, R. (2016). Misfits: A feminist materialist disability concept. I: P. Devlieger, B. Miranda-Galarza, S. E. Brown, & M. Strickfaden (Eds.), *Rethinking disability: World perspectives in culture and society* (pp. 165-179). Antwerp: Garant Publishers.
- Garland-Thomson, R. (2006). Integrating Disability, Transforming Feminist Theory. I: L. J. Davis (Ed.), *The Disability Studies Reader. Second Edition*. New York: Routledge.
- Grimen, H. (2008). Profesjon og profesjonsmoral *Profesjonsstudier* (s. 144-160). Oslo: Universitetsforl.
- Grimen, H., & Molander, A. (2008). Profesjon og skjønn. *Profesjonsstudier* (s. 179-196). Oslo: Universitetsforlaget.
- Grue, L., & Arvid Heiberg. (2006). Notes on the history of normality – Reflections on the work of Quetelet and Galton. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 8(4), 232-246.
- Hammell, K. W. (2015). Participation and occupation: the need for a human rights perspective. *Canadian journal of occupational therapy. Revue canadienne d'ergotherapie*, 82(1), 4.
doi:10.1177/0008417414567636
- Hamraie, A. (2017). *Building access : Universal Design and the Politics of Disability*. Minneapolis: University Of Minnesota Press, kap. 1-2, s. 19-64.
- Imrie, R. (2004). Demystifying disability: a review of the International Classification of Functioning, Disability and Health. *Sociology of Health and Illness*, 26(3), 287-305.
- Lid, I. M. og Steinfeld, A. (red.) (publiseres 2019) *Re-thinking citizenship*
- Lid, I. M. (2013). *Universell utforming: verdigrunnlag, kunnskap og praksis*. [Oslo]: Cappelen Damm akademisk, kapittel 3, 4, 7 og 9
- Lid, I. M., & Nordh, H. (2018). Universell utforming i et planperspektiv i: *Plan og samfunn: System, praksis, teori* (pp. 211-229): Cappelen Damm Akademisk, kap. 11 s. 211-229.
- Nussbaum, M. C., & LeVmore, S. (2017). *Aging Thoughtfully: Conversations about retirement, romance, wrinkles and regret*. New York: Oxford University Press, akp. 7: Aging and Human capabilities, s. 195-208.
- Pelka, F. (2012). *What we have done: An oral history of the disability rights movement*. Amherst: University of massachusetts press. Introduction, s. 1-30
- Ringholm, T. og Hanssen, G. S. (2018). «Medvirkning i lokal planlegging». i: *Plan og samfunn: System, praksis, teori* (pp. 211-229): Cappelen Damm Akademisk, kap. 10, s. 191-210.
Byrom for alle?. *Plan : Tidsskrift for samfunnsplanlegging, byplan og regional utvikling* 2017 ;Volum 1. s. 40-43
- Rønsdal, Kaia Dorothea Mellbye Schultz (2017). Hverdagsmarginalisering og bytilhørighet, I: Inger Marie Lid & Trygve Wyller (red.), *Rom og etikk. Fortellinger om ambivalens*. Cappelen Damm Akademisk. ISBN 978-82-02-53500-1. Kapittel 4. s 55 - 72
- Sanford, J. A. (2012). *Universal design as a rehabilitation strategy: design for the ages*. New York: Springer. Kap 6: Work environments: Universal design as a rehabilitation strategy for aging in the work place.
- Schweik, S. (2009). *The ugly laws: disability in public*. New York: New York University press, kap. 1, s. 1-22.
- Scully, J. L. (2008). *Disability bioethics: moral bodies, moral difference*. Landham: Rowman & Littlefield, kap. 1, s. 1-19
- Stiker, H.-J. (2002). *A history of disability*. Ann Arbor, Mich.: University of Michigan Press, kap. 6 s. 121-191
- Tuan, Y.-F. (1990). *Topophilia: a study of environmental perceptions, attitudes and values*. New York: Columbia University Press, kap. 1, s.1-12.
- Vågan, A., & Grimen, H. (2008). Profesjoner i maktteoretisk perspektiv *Profesjonsstudier* (pp. s. 411-428). Oslo: Universitetsforl.
- Østensjø, S., & Sørberg, H. L. (2012). ICF som begrepsapparat og klassifikasjonssystem. In P. K. Solvang & Å. Slettebø (Eds.), *Rehabilitering*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Aarsæther, N. (2018). «Den målrasjonelle planmodellen» i: *Plan og samfunn: System, praksis, teori* (pp. 211-229): Cappelen Damm Akademisk, kap. 12, s. 230-247.